

บทที่ ๒

สภาพชุมชนเข้มแข็งในอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี

สำหรับในบทที่ ๒ นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยว่า “ศึกษาสภาพการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามวิถีพุทธของพระสงฆ์ใน จังหวัดสุพรรณบุรี” จึงกำหนดเป็นประเด็นได้ดังนี้

๒.๑ สภาพเศรษฐกิจของชุมชนสามชุก

สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของตำบลสามชุกโดยพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยของประชาชนในเขตเทศบาลตามเกณฑ์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ประชาชนมีรายได้สูงกว่าเกณฑ์ จปฐ. โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อคน/ ต่อปีไม่ต่ำกว่า ๒๓,๐๐๐ บาท ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ มาจากภาคการผลิต ดังนี้

๑) ภาคเกษตรกรรม

ปัจจุบันมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้นประมาณ ๑๙,๕๐๐ ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา ทำสวน ปศุสัตว์ และประมง

๒) ภาคอุตสาหกรรม

ภาคอุตสาหกรรมในตำบลสามชุก ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมการเกษตร การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล อุตสาหกรรมในครัวเรือน และอุตสาหกรรมขนาดย่อม ได้แก่ การผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร โรงงานเครื่องจักร โรงน้ำแข็ง โรงงานผลิตกล่องกระดาษ

๓) ภาคบริการ และการพาณิชย์กรรม

พื้นที่ตำบลสามชุกเป็นศูนย์กลางทางการค้า และการบริการของอำเภอสามชุก มีการจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ มีทั้งร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง และบริการด้านต่างๆ ที่ดำเนินการในตำบลสามชุก ประกอบด้วย

๑) สถานประกอบการด้านการค้า และพาณิชย์กรรม

-ตลาดสด	จำนวน ๑ แห่ง
-สถานีบริการน้ำมัน	จำนวน ๖ แห่ง
-ตลาดนัด	จำนวน ๔ แห่ง
-ร้านค้าทั่วไป	จำนวน ๑๘๕ แห่ง
-ร้านขายวัสดุก่อสร้าง	จำนวน ๖ แห่ง
-ซูเปอร์มาร์เก็ต	จำนวน ๑๐ แห่ง
-ร้านทอง	จำนวน ๘ แห่ง
-โชว์รูมรถจักรยานยนต์	จำนวน ๖ แห่ง

- โชว์รูมรถยนต์ จำนวน ๑ แห่ง
- ร้านซ่อมรถยนต์ และยานพาหนะ จำนวน ๒๐ แห่ง

๒) สถานประกอบการด้านบริการ และการเงิน

- ธนาคาร จำนวน ๗ แห่ง
- โรงแรม/ที่พัก จำนวน ๔ แห่ง

๔) ทรัพยากรธรรมชาติ/แหล่งน้ำ

ตำบลสามชุก มีทรัพยากรประกอบด้วยแหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำชลประทาน ดังนี้

- ๑) แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี จำนวน ๑ สาย
- ๒) คลองส่งน้ำชลประทาน จำนวน ๒ สาย
- ๓) คลองทิ้งน้ำท่าระกำ จำนวน ๑ สาย
- ๔) บึงระหาร จำนวน ๑ แห่ง

๕) สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปได้รับอิทธิพลมาจาก ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี หรือในภาคกลาง ซึ่งมี ๓ ฤดู

-ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ประมาณ ๓ เดือน

-ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม ระยะเวลา ๕ เดือน ซึ่งฝนจะตกมากในช่วงเดือนสิงหาคม และกันยายน

-ฤดูหนาว เริ่มจากปลายเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ประมาณ ๔ เดือนแต่อุณหภูมิไม่ลดต่ำนัก เพราะอยู่ปลายลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ^๑

๖) การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๖.๑ ด้านการศึกษา

ประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในตำบลสามชุก มีสถานศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน จำนวน ๑๒ แห่ง ดังนี้

๑) โรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษา จำนวน ๔ แห่ง คือ

- ก. โรงเรียนวัดคลองขอม ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๓ ตำบลสามชุก
- ข. โรงเรียนวัดบ้านทิง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๔ ตำบลสามชุก
- ค. โรงเรียนอนุบาลสมเด็จพระวันรัต ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๒ ตำบลสามชุก
- ง. โรงเรียนวัดสามชุก ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๑ ตำบลสามชุก

๒) โรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน ๒ แห่งคือ

- ก. โรงเรียนศรีรัตนวิทยา ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๒ ตำบลสามชุก
- ข. โรงเรียนประทีปศึกษา ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๓ ตำบลสามชุก

๓) โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๒ แห่งคือ

^๑ อ้างอิง [http://www.amphoe.com/menu.php?am=695&pv=65&mid=1 อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี] ค้นเมื่อ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ค. โรงเรียนสามชุกรัตนโกคาราม

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๒ ตำบลสามชุก

ง. โรงเรียนวัดบางขวาง

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๖ ตำบลย่านยาว

๔) สถาบันระดับอุดมศึกษา จำนวน ๑ แห่ง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ วิทยาเขตสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๖ ตำบลย่านยาว

๕) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล จำนวน ๒ แห่งคือ

ก. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบางขวาง

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๖ ตำบลย่านยาว

ข. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลสามชุก

ตั้งอยู่ที่ สำนักงานเทศบาล ตำบล

สามชุก หมู่ที่ ๒ ตำบลสามชุก

๖) ศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๒ ตำบลสามชุก^๒

๖.๒ การศาสนา และวัฒนธรรม

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยตำบลสามชุกมีวัดจำนวน ๕ แห่ง ได้แก่

๑) วัดสามชุก ๒) วัดคลองขอม ๓) วัดบ้านทึง ๔) วัดบางขวาง ๕) วัดวิมลโกคาราม

๒.๒ การดำรงความเข้มแข็งของชุมชนกิจกรรมการพัฒนา

ผู้วิจัยจะเลือกชุมชนที่มีจุดเด่นเป็นที่ประจักษ์ออกมา ๗ ชุมชน

๑) ชุมชนตลาดบ้านทึง จุดเด่นคือ มีกลุ่มหัตถกรรมชุมชนตลาดบ้านทึง มีสินค้า OTOP เช่น ผลิตภัณฑ์จากเชือกมัดฝาง ผลิตภัณฑ์จากหวายมี นายมานิตย์ ปานสุวรรณ เป็นประธานชุมชน

๒) ชุมชนบ้านประตุน้ำ จุดเด่นคือ มีสินค้า OTOP เช่น ไข่เค็มรสน้ำผึ้งมี นายณรงค์ ธัญญาดี เป็นประธานชุมชน

๓) ชุมชนบ้านคลองขอม จุดเด่นคือ มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการสีข้าว การเลี้ยงหมู การเผาถ่านทำน้ำส้มควันไม้ การเลี้ยงปลาบ่อ การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกหน่อไม้ไผ่ตรง การทำไข่เค็ม เป็นต้นมี นายสมาน จำปาทอง เป็นประธานชุมชน

๔) ชุมชนวัดบ้านทึง จุดเด่นคือ มีกลุ่มหัตถกรรมชุมชนวัดบ้านทึง ทำผลิตภัณฑ์จากเชือกมัดฝาง ฯลฯมี นายระวี ชิวาสัจจาสกุล เป็นประธานชุมชน

๕) ชุมชนหลวงพ่อบึงบางแวก จุดเด่นคือ มีกลุ่มอาชีพชุมชนวัดบางแวก มีสินค้า OTOP เช่น น้ำพริก ไข่เค็ม ทำขนมจีนน้ำยา ฯลฯมี นายประจักษ์ จันทรโท เป็นประธานชุมชน

๖) ชุมชนร่วมใจ จุดเด่นคือ มีกลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้มี นายรัฐศาสตร์ กลิ่นมณฑา เป็นประธานชุมชน

^๒ อ้างอิง [http://web.archive.org/20050716043915/www.geocities.com/suphantown/asamchuk.htm สถานที่ท่องเที่ยวอำเภอสามชุก]

๓) ชุมชนวัดสามชุกฝั่งตะวันออก จุดเด่นคือ มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว พออยู่ พอกิน โดยการปลูกพืชผักสวนครัว การทำขนมไทย การทำกับข้าวไทยโบราณ การเป็นหมู่บ้านประหยัดพลังงาน การทำน้ำหมักชีวภาพมี นางชวลีพัชร โฆษิตศิริภานันท์ เป็นประธานชุมชน

๒.๓ แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนบ้านสามชุก

๒.๓.๑ ตลาดสามชุกจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

สถานการณ์ทางสังคมในระดับประเทศ และจังหวัดสุพรรณบุรี ทิศทางการดำเนินงาน การคุ้มครองทางสังคมจึงต้องการความร่วมมือจากภาคีการพัฒนาทั้ง ๓ ฝ่าย โดยเฉพาะฝ่ายชุมชนที่จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนการคุ้มครองทางสังคมมากขึ้นในอนาคตเพื่อสร้างสังคมสวัสดิการ (welfare society) โดยอาศัยทรัพยากรและเครือข่ายชุมชน ในลักษณะของการคุ้มครองที่เกิดจากพลังของชุมชนเอง (Community-based social protection) สำหรับแต่ละภาคส่วนนั้นควรมียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน

นายพงษ์วิน ชัยวิรัตน์ ประธานคณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุกเชิงอนุรักษ์ กล่าวว่า ตลาดสามชุกแห่งนี้เป็นตลาดเก่าแก่ที่ก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ในอดีตย่านนี้เคยเป็นท่าเทียบเรือและ ศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน ต่อมาหลังการคมนาคมสะดวกขึ้น เพราะมีถนนใหม่ตัดผ่านหลายสาย ทำให้การคมนาคมทางเรือซบเซาลง ส่งผลทำให้ตลาดสามชุกต้องพลอยซบเซาและเสื่อมโทรมตามไปด้วย ต่อมาชาวบ้านได้มีการรวมกลุ่มกันและมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการตลาดสามชุก” ขึ้นมา เพื่อร่วมกันพัฒนาตลาดสามชุกให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่ง โดยในปี ๒๕๔๖ โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และมูลนิธิชุมชนไท ได้เริ่มดำเนินงานในเมืองนาร่อง ๑๒ เมือง โดยสามชุกได้เข้าร่วมดำเนินการด้วย เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านเกิดความเข้มแข็งและตรงกับความต้องการของชาวบ้าน โดยมีประชาชน และหน่วยงานต่างๆ เช่น เทศบาล โรงเรียน วัด เป็นต้น เป็นภาคีร่วมในการขับเคลื่อน มีเป้าหมายอยู่ที่การทำให้สามชุกเป็นเมืองที่มีความสุข และน่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาตลาด และการจัดทำพินิจภัณฑ์ชุมชน^๓ โดยการปรับปรุงบ้านไม้โบราณ ๓ ชั้น ซึ่งเป็นพักของขุนจ้านงจันารักษ์ อดีตนายอากรคนแรกและบุคคลสำคัญของสามชุก ให้เป็นพินิจภัณฑ์ชุมชน จากนั้นก็ร่วมกันทำกิจกรรมอื่นอีกหลายหลากรูปแบบ จนทำให้สามชุกกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบัน

๒.๓.๒ พินิจภัณฑ์ชุมชนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ตระหนักคุณค่าของชุมชน

พินิจภัณฑ์ชุมชนบ้านขุนจ้านงจันารักษ์ ซึ่งเป็นบ้านไม้ ๓ ชั้น สร้างขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๙ เป็นบ้านพักของขุนจ้านงจันารักษ์ อดีตนายอากรและบุคคลสำคัญของสามชุกในอดีต ต่อมาได้ตกเป็นมรดกของลูกหลาน และลูกหลานได้อนุญาตให้คณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุกปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อใช้เป็นพินิจภัณฑ์ของชุมชน เป็นศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

^๓ อ้างใน พงษ์วิน ชัยวิรัตน์, “ยุทธศาสตร์ท้องถิ่น”, ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ: กิจ.

ของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งบ้านหลังนี้นอกจากจะมีความสวยงามแล้วยังมีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมอีกด้วย

นอกจากพิพิธภัณฑ์ชุมชนบ้านขุนจันจ้งแล้ว ในตลาดสามชุกยังเป็นแหล่งขนมหวาน และอาหารอร่อยหลายอย่าง เช่น บะหมี่เจ๊กอ้าว ข้าวห่อใบบัวร้านพี่หรั่ง น้ำพริกแม่กิมลิ่ง ปลาสดร้านพี่จิต เปิดอย่างจำเริญ กาแฟโบราณร้านเจ๊ซิ่ง และขนมกลอจี เป็นต้น ซึ่งเป็นอาหารอร่อยของที่นี่

นอกจากนั้น ก็เป็นอาคารสถานที่ต่างๆ ที่มีอายุเก่าแก่และมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ เช่น โรงแรมอุตมโซค ร้านบุญช่วยหัตถกิจ ศาลเจ้าพ่อสามชุก ร้านขายยาจีนฮกอันโฮสถ ร้านถ่ายรูปศิลปกรรมชาติ บ้านของเก่าไฟศาลสมบัติ ยุ้งฉางโบราณ และร้านทันตกรรมโบราณตั้งชิมซัง เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันทุกแห่งยังเปิดดำเนินการอยู่

จากที่เคยชอบเขาในอดีต ต่อมาชาวชุมชนได้ร่วมกันตลาดสามชุกขึ้นมาอย่างจริงจัง และปัจจุบันตลาดแห่งนี้ได้กลายเป็นเมืองที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาชุมชน ที่มีผู้คนมาเยี่ยมชมอย่างไม่ขาดสาย นอกจากนี้คณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุกยังได้รับรางวัล องค์การด้านการอนุรักษ์ดีเด่น จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยได้รับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา^๔

กล่าวได้ว่าการรักษาสภาพแวดล้อม เช่น อาคารบ้านเรือน ผ่านเรื่องเล่าศูนย์รวมประวัติศาสตร์จากการตั้งพิพิธภัณฑ์ นอกจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการประกาศย้ำเตือนให้คนในชุมชน เห็นคุณค่า และเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจในวิถีท้องถิ่นของตน

๒.๓.๓ ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

นอกจากการมีตลาดสามชุกเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนแล้ว เมื่อถึงช่วงปลายเดือนธันวาคมของทุกปี หลายแห่งได้จัดงานเทศกาลอาหาร ของดีประจำปีในแต่ละจังหวัด และอีกหนึ่งสถานที่ที่มีการจัดเทศกาลอาหารเช่นเดียวกันก็คือ ตลาดสามชุก จ.สุพรรณบุรี ภายใต้ชื่องาน “อร่อยดีที่สามชุก ครั้งที่ ๘ กินฟรีทั้งตลาด ปราศจากแอลกอฮอล์”

การจัดงานนี้ขึ้นมาก็เพื่อปลุกกระแสให้นักท่องเที่ยวได้มาลิ้มรสความอร่อยของอาหาร รวมถึงการสัมผัสวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เก่าแก่และสืบทอดกันมานานหลายชั่วอายุคน กับตลาดที่ยังคงอนุรักษ์ความเป็นไทย

ความเป็นท้องถิ่นและความเข้มแข็งของคนในชุมชนที่ร่วมมือกันทำให้ตลาดแห่งนี้ยังคงเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้ามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้เทคโนโลยีความก้าวหน้าจะเข้ามาสู่ชุมชนแล้วก็ตาม กล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวัฒนธรรม โดยอาศัยสินค้าหรืออาหารดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกปี ทำให้คนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในการร่วมจัดงานให้สำเร็จเรียบร้อย ประเด็นที่น่าสนใจคือ ชุมชนแห่งนี้มีความเข้มแข็งในการต่อต้านเครื่องดื่มของมึนเมาไม่ให้มีในงานซึ่งเป็นเรื่องที่ยากเพราะต้องอาศัยความเห็นพ้องตรงกันของคนในชุมชนนี้คือจุดเข้มแข็งของชุมชนที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

^๔ สักรินทร์ แซ่กู, และคณะ ญัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์ มนต์ทวี จิระวัฒน์ทวี, “ย่านตลาดร้อยปีสามชุก กับกลไกชุมชนในมิติการอนุรักษ์” (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิชุมชนไท, ๒๕๕๐), หน้า ๕๗.

๒.๓.๔ การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาชุมชน

ความน่าสนใจของตลาดสามชุกนอกจากความร่วมมือที่ดีของคนในชุมชนแล้ว สิ่งหนึ่งที่ไม่แพ้กัน คือ การเข้ามามีส่วนร่วมระหว่างชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ในอำเภอสามชุก ที่เข้ามาสร้างสีสันและความน่าประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวภายในงานได้เป็นอย่างดี โดยการทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครณรงค์ในนามของ “มัคคุเทศก์น้อย” เพื่อรณรงค์และช่วยประชาสัมพันธ์ภายในงาน

เด็กเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการนั้นก่อตั้งขึ้นมาจากคณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุก ซึ่งก็ยังคงเป็นคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกันของชาวสามชุกเอง มีเจตนารมณ์ร่วมกันทำให้ชุมชนตลาดสามชุกอยู่กันอย่างมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ

คุณพงษ์วิน ชัยวิรัตน์ ประธานคณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุก เป็นผู้หนึ่งที่เห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมของเยาวชน กล่าวว่า เด็กและเยาวชนนั้น ถ้าพวกเขาได้รับการสนับสนุนที่ถูกต้องหรือมีพื้นฐานการดำรงชีวิตที่ดีแล้ว ต่อไปข้างหน้าเขาก็จะรู้จักคิด รู้จักตัดสินใจอย่างเหมาะสม

“การให้เยาวชนเข้ามาร่วมเป็นมัคคุเทศก์น้อย ทำให้เด็กมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น รู้จักนำวิธีการต่างๆ มารณรงค์ให้กับผู้ใหญ่ที่อาจจะเคยในบางครั้ง เช่น เมื่อเห็นผู้ใหญ่สูบบุหรี่ภายในตลาด ก็จะขออนุญาตไปดับบุหรี่ โดยใช้วิธีการของตัวเอง คือ การนำที่ดับบุหรี่ไปให้ ส่วนคนที่เห็นแบบนั้นก็จะเกิดความละอายใจไม่กล้าสูบบุหรี่ในพื้นที่นั้นเลย เพราะเกรงใจเด็กๆ ที่มารณรงค์ และพยายามไม่สูบบุหรี่ในบริเวณพื้นที่นั้นๆ ซึ่งเด็กเหล่านี้เค้าจะมีวิธีการของเค้าว่าทำอย่างไรจึงจะเป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันมากที่สุด โดยที่พวกเขาจะช่วยกันหาวิธีกันมาเอง ส่วนคณะกรรมการก็จะช่วยเป็นที่ปรึกษาให้อีกทางหนึ่ง”^๕

กล่าวได้ว่า ชาวชุมชนสามชุกมีความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ และมีกุสโลบายในการสอนเยาวชนให้รักท้องถิ่น และกระตุ้นจิตสำนึกของผู้ใหญ่ในการเป็นต้นแบบที่ดี การพัฒนาเยาวชนผ่านกิจกรรมมัคคุเทศก์น้อยให้เห็นความร่วมมือร่วมใจ ระหว่างหลายๆ ฝ่าย ในการบ่มเพาะเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บ้าน วัด และโรงเรียน ต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง เป็นไปทิศทางเดียวกัน

๒.๓.๕ ยุเนสโกรางวัลที่สะท้อนความเข้มแข็งของชุมชน

เดือน ส.ค.ที่ผ่านมา องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ประกาศผลการประกวดโครงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ประจำปี ๒๕๕๒ จากสถานที่ต่างๆ ที่เข้าประกวดในโครงการดังกล่าวกว่า ๔๘ แห่ง จาก ๑๔ ประเทศ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก อาทิเช่น โรงแรม อาคารสำนักงาน หน่วยงานทางวัฒนธรรม สถาบันทางการศึกษา สถานที่สำคัญทางศาสนา สถานที่สาธารณะ และอาคารที่อยู่อาศัย รวมทั้งเมืองต่างๆ โดยปรากฏว่า “ชุมชนสามชุกและตลาดเก่าร้อยปีสามชุก” อ.สามชุก จ.สุพรรณบุรี ได้รางวัลดีเด่นด้านอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียจากยูเนสโก

^๕ สันธุ์ สโรบล, “การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน”, ประชาคมวิจัย, ๒๕๔๗, หน้า ๕๗.

สำหรับคุณสมบัติของแต่ละสถานที่ ซึ่งจะส่งเข้าประกวด ต้องมีอายุมากกว่า ๕๐ ปีขึ้นไป และมีการบูรณะซ่อมแซมแล้วเสร็จภายใน ๑๐ ปีที่ผ่านมา สามารถใช้งานได้ ๑ ปี นับจากการประกาศ ผลรางวัลดังกล่าว ซึ่งโครงการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูและซ่อมแซมสถานที่ ประวัติศาสตร์ของประเทศต่างๆ ให้คงอยู่กับชุมชนแต่ละประเทศต่อไป สำหรับกรณีของ "ตลาดสามชุก" ได้รับสาขา "ประเภทรางวัลระดับดี ๔" ประกอบด้วย

๑. ชุมชนสามชุกและตลาดเก่าร้อยปี จ.สุพรรณบุรี ประเทศไทย
๒. เมืองเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน (Huai Hai Lu 796)
๓. นครมุมไบ ประเทศอินเดีย (YMCA Student Branch)
๔. เมืองโอแคลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์ (Waterworks Building)

ด้วยความเข้มแข็งของประชาคมตลาดสามชุก จึงได้มีการปรับปรุง ฟื้นฟูและร่วมกันอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไม้ ของตลาดสามชุกไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เพื่อให้ตลาดสามชุกกลับมีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้งจนเป็นที่มาของรางวัลดังกล่าว

สมพร อุดมภักดีพงศ์ อายุ ๖๐ ปี เจ้าของร้านขายยาในตลาดร้อยปีสามชุก กล่าวว่า โดยส่วนตัวแล้วภูมิใจ ที่ยูเนสโกได้ประกาศให้สามชุกได้รับรางวัลแห่งคุณงามความดี ซึ่งเป็นรางวัลด้านการอนุรักษ์มรดกทางด้านวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ประจำปี ๒๕๕๒ เนื่องจากภาคประชาชนสามชุกได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า สามารถที่จะร่วมมือร่วมใจในการฟื้นฟูตลาดที่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมให้กลับมามีชีวิตชีวา โดยโครงการฟื้นฟูชุมชนนี้ยังเป็นการสร้างความตื่นตัวเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกพื้นบ้าน และเป็นตัวอย่างสำคัญในการกระตุ้นให้ชุมชนที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ดูแลรักษาชุมชนของตนเอง^๖

"สามชุกเป็นชุมชนที่สามารถสัมผัสได้ถึงความเก่าแก่ของชุมชน วิถีชีวิต รูปแบบการดำเนินชีวิต การค้าขาย สภาพบ้านเรือน ที่เป็นของเดิมๆ ที่สำคัญที่สุด ก็คือ การบริหารจัดการชุมชน ด้วยคนของชุมชนสามชุกเอง การเชื่อมต่อระหว่างรุ่นต่อรุ่นของชุมชน ที่เราจะสังเกตเห็นได้จากการที่มีคนหนุ่มคนสาวรุ่นใหม่ มายืนขายของหรือให้บริการนักท่องเที่ยว เขาเหล่านั้นส่วนใหญ่ คือ ลูกหลานของชุมชนจริงๆ ที่พยายามจะนำชีวิตชีวากลับมาสู่ชุมชนและไม่ให้ขาดสาย เชื่อว่าหลายคนโดยเฉพาะคน อ.สามชุก ไม่อยากให้สามชุกเป็นเพียงมรดกทางประวัติศาสตร์เชิงวัฒนธรรม เพราะมันหมายถึงว่าชุมชนได้ตายไปแล้ว แต่เราอยากให้ชุมชนเราเป็นชุมชนที่มีชีวิตที่ยั่งยืนไม่มีวันตาย และสืบทอดต่อไปโดยลูกหลานของชุมชนของเราเอง"ผู้ประกอบการรายนี้กล่าว

ลาน สว่างศรี อายุ ๘๐ ปี อดีตกำนันตำบลหนองผักนาก อ.สามชุก จ.สุพรรณบุรี เล่าว่า เขาเองเกิดที่สามชุก และใช้ชีวิตอยู่ที่นี่มาโดยตลอด ภูมิใจกับสิ่งที่คนในท้องถิ่นได้ทำขึ้นเพื่อการอนุรักษ์^๗

^๖ เรื่องเดียวกัน.

^๗ เรื่องเดียวกัน.

"ก่อนหน้านี้ คิดว่าตลาดสามชุกคงไปไม่รอดแน่ เพราะมีการค้าอยู่ทุกหัวระแหงโดยเฉพาะ ห้างยักษ์จากต่างชาติ พูดภาษาชาวบ้านว่าร้านเล็กๆ แบบนี้ตายสนิท แต่คิดไม่ถึงว่าคนภายนอกจะสนใจความเก๋ความมีคุณค่าของตลาดสามชุกแห่งนี้ ทุกวันนี้ เห็นแล้วก็ภูมิใจแทน" อดีตผู้นำท้องถิ่นระบุ

เหล่านี้คือจังหวะในการก้าวเดินของภาคประชาชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์และจัดการท้องถิ่น กระทั่งได้รับการยอมรับจากองค์กรสากลเป็นการสร้างโอกาสให้ชุมชนหรือตลาดโบราณแห่งนี้มีลมหายใจอยู่ต่อไปได้อีกอย่างยาวนาน

๒.๔ สรุป

สรุปได้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง กลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่มมารวมกันอยู่ในอาณาเขตและภายใต้กฎหมายหรือบังคับเดียวกัน โดยมีแบบแผน การดำเนินชีวิตในแนวทางเดียวกัน เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือมีวัฒนธรรมร่วมกันเป็นพื้นฐานเชื่อมโยงจิตใจทุกคนในชุมชนอันจะส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถของแต่ละชุมชนที่รวมตัวกันของคนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นในเมืองหรือในชนบททั้งที่รู้จักกันโดยมีพื้นฐานของความมีจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีความสมานสามัคคี มีความรัก มีน้ำใจ มีความเอื้ออาทรต่อกันโดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น ฐานะ สามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ทางเลือก และตัดสินใจเลือกนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ พัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเอง อย่างมีศักดิ์ศรี มีความภูมิใจ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เห็นได้ว่า “ชุมชนสามชุก” ในอดีตเป็นพื้นที่ที่มาของความหลากหลายของผู้คนที่สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีความเข้มแข็งทั้งการค้า และเศรษฐกิจ โดยมีตลาดสามชุกเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยน การค้าและเรียนรู้วัฒนธรรม ความเจริญปัจจัยภายนอก การปรับตัว การมีส่วนร่วม วิถีชุมชน บรรยากาศด้านอัยาศัย แม่ค้า ประวัติศาสตร์ชุมชน รักษาวัฒนธรรม